

у процесі написання законодавчих нормативно-правових актів, необхідно враховувати, що діти – це наше майбутнє, і саме від нас залежить, яким це майбутнє буде.

1. Бандурка І. О. Протидія злочинам неповнолітніх, як форма кримінально-правового захисту прав дітей / І. О. Бандурка // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 19–23. [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_5.Pdf

2. Недоліки Закону України «Про безоплатну правову допомогу» - коментар судді А. Іванова [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/ivanov-bpd-nedoliky.pdf>

3. Муринець Н. Я. Право на захист неповнолітніх, затриманих за вчинення злочину, як профілактика девіантної поведінки (на прикладі львівської області) / Н. Я. Муринець // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2015. - № 827. - С. 174-178. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://science.lp.edu.ua/sites/default/files/Papers/murynets_2.pdf

4. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 28.08.2018р. № 3460-V // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 51. - Ст.577

5. Головкін Б. М. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх у місті Харкові / Б.М. Головкін, В.С. Батиргарєєва // Питання боротьби зі злочинністю. – №10, 2005. – С. 105–131.

Положай К.І.,

студентка

Науковий керівник –

Наливайко Лариса Романівна,
професор кафедри загальноправових дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Ще донедавна юридичні консультації, захист та представництво для багатьох громадян України були недосяжною послугою. Багато українців, зокрема з числа вразливих верств населення, просто не мали змоги оплачувати послуги адвоката або ж були позбавлені доступу

до правової допомоги, що зумовлювало неможливість фахового представництва в суді. Така ситуація створювала нерівні умови та не сприяла довірі громадян до державних установ взагалі і зокрема вірі у справедливість системи правосуддя, що є важливим для розвитку ефективних механізмів реалізації демократії

Даній темі приділяли багато уваги такі науковці: С.В. Гончаренко, А.Я. Дубинський, І.Ю. Гловацький та ін.

БПД – найуспішніший соціальний проект, реалізований сьогодні в Україні. Кожен українець отримав реальний інструмент у вигляді знань про свої права і можливості захистити їх. Безоплатна правова допомога залишається серед основних пріоритетів Міністерства юстиції та Уряду України. Пріоритети її подальшого розвитку увійшли до Стратегічного плану діяльності Міністерства юстиції на три наступні роки та Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду на період до 2020 року.

Але є також і проблеми, які виникають в функціонуванні БПД. Необхідним наразі є підтримання пропозиції Координаційного центру щодо зміни процедури конкурсу з відбору адвокатів у бік спрощення та зручності для адвокатів, та винесення на обговорення Уряду відповідного проекту постанови Кабінету Міністрів України задля здійснення повного набору кваліфікованих кадрів без необґрунтованих витрат в часі.

Прийнятий 02 червня 2011 року Закон України «Про безоплатну правову допомогу» врешті надав можливість значній кількості осіб отримувати безоплатну або частково оплатну правову допомогу, гарантовану державою. Значним досягненням Закону є визначення змісту права на безоплатну правову допомогу та порядок його реалізації, підстави надання цієї допомоги. Безоплатна правова допомога згідно із Законом складається з первинної і вторинної, що розділяє її не тільки за змістом, а й за суб'єктами надання, адже вторинну можуть надавати виключно адвокати.

Стаття 59 Конституції України гарантує кожному право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. 02 червня 2011 р. [1, с. 56]. було прийнято Закон України № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу». Цей Закон визначає зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної пра-

вової допомоги.

Система надання безоплатної правової допомоги в Україні – це мережа із 551 точок доступу до правових послуг: 23 регіональних, 96 місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги та 432 бюро правової допомоги у всіх регіонах України.

Так, Закон України «Про безоплатну правову допомогу» передбачає надання двох видів безоплатної правової допомоги – первинної та вторинної. Таким чином, документом диференційовано поняття «доступу до права» та «доступу до правосуддя», адже вони є різними, як за своєю формою і змістом, так і за способом реалізації.

Закон визначає систему надання безоплатної правової допомоги, до якої належать:

- Координаційний центр з надання правової допомоги;
 - суб'єкти надання безоплатної первинної правової допомоги;
 - суб'єкти надання безоплатної вторинної правової допомоги
- [2, с. 34].

Безоплатна первинна правова допомога, суб'єктами права на яку є усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг, як надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, інших документів правового характеру (крім процесуальних), а також надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатну первинну правову допомогу надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи приватного права, спеціалізовані установи, місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги/бюро правової допомоги усім громадянам України, які перебувають під юрисдикцією України.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на таку допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру [2, с. 56].

Як впливає з норм Закону, безкоштовну вторинну правову до-

помогу громадянам надають адвокати, з якими Центри укладають контракти на постійній основі. Звернення про надання одного з видів правових послуг безоплатної вторинної правової допомоги подаються особами, які досягли повноліття, до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги або до територіального органу юстиції за місцем фактичного проживання особи незалежно від реєстрації фактичного місця проживання чи місця перебування особи. Це звернення буде розглянуто в порядку і в строки, передбачені ст. 19 Закону, (за загальним правилом – 10 днів) і в разі прийняття позитивного рішення Центр призначає адвоката з числа тих, з якими у нього укладений постійний контракт (ст. 21 Закону). При цьому враховуються спеціалізація, досвід роботи, навантаження адвоката, складність справ, в яких він приймає участь.

Закон «Про безоплатну правову допомогу» гарантує доступ до безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальних провадженнях для таких категорій осіб (незалежно від їх соціального / фінансового статусу). Стаття 52 Кримінального процесуального кодексу встановлює умови для обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного [3, с. 211]. Слід зазначити, що з розвитком системи поступово зросла кількість виправдувальних вироків, причому частка таких виправдувальних вироків у справах, що вели адвокати за призначенням (залучені до надання БВПД за контрактами із РЦ) зараз складає приблизно третину виправдувальних вироків усіх кримінальних справ [4, с. 67].

Законом від 26 січня 2016 р. № 936-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» було визначено право на всі послуги БВПД дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, і дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Раніше такі послуги вже надавалися дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування [5, с. 56].

Відповідно до Закону від 19 травня 2016 р. № 1379-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень судового захисту іноземців та осіб без громадянства і врегулювання окремих питань, пов'язаних з протидією нелегальній міграції» було встановлено, що особи, на яких поширюється дія Закону

України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», мають право на всі послуги БВПД з моменту подання заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, і до прийняття остаточного рішення за заявою. Згідно з цим же Законом з моменту затримання той же обсяг послуг почали отримувати іноземці та особи без громадянства, затримані з метою ідентифікації та забезпечення примусового видворення [6, с. 45].

Отже, право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та Законом України «Про безоплатну правову допомогу» мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, а право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з вказаним Законом мають певні категорії осіб (зазначені у статті 10 даного Закону).

Сучасний стан надання безоплатної правової допомоги в Україні, на нашу думку, є задовільним і набуває обертів; все більше громадян України щороку дізнаються про право на безоплатну правову допомогу та реалізують його.

На нашу думку, прийняти Закон України «Про безоплатну правову допомогу» виступає одночасно як засобом, так і поштовхом прогресивних змін у побудові законодавства, основним завданням є дотримання основоположних прав і свобод людини, і громадянина.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 30. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Загальні засади надання безоплатної правової допомоги у ...www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

4. Личко В. Поняття безоплатної правової допомоги та деякі аспекти її надання в Україні / Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuav.gov.ua>.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми: Закон України від 26.01.2016 р. № 936-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. Ст. 99.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень судового захисту іноземців та осіб без громадянства і врегулювання окремих питань, пов'язаних з протидією нелегальній міграції: Закон України від 19.05.2016 р. № 1379-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. Ст. 521.